

มาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำ
ตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน¹

Measures to Support the Social Reintegration of Repeat Offenders Based on
the Principles of Sustainable Human Resource Development

ชลีรัตน์ มเหสัักกุล^{2*}, จิดาภา พรย้ง³, กรกฎ ทองชะโชค⁴ และทวีศักดิ์ พุฒสุขชี⁵

Chaleerath Maheasakkagul, Jidapa Pornying, Korakod Tongkachok and Thaweesak Putsukkee

Received: Mar 13, 2025 Revised: Oct 30, 2025 Accepted: Nov 4, 2025

¹ บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์ เรื่อง การศึกษาต้นแบบศูนย์พักพิงเพื่อช่วยเหลือผู้กระทำความผิดซ้ำในการกลับคืนสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ

² นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา 90000

³ รองศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา 90000

⁴ ศาสตราจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระ จังหวัดสงขลา 90000

⁵ อาจารย์ ดร., นักวิชาการอิสระ จังหวัดสงขลา 90000

² Doctor of Philosophy candidate in Sustainable Development Program, Thaksin University, Songkhla Province 90000

³ Associate Professor Dr., Thaksin University, Songkhla Province 90000

⁴ Professor Dr., Independent Scholar, Songkhla Province 90000

⁵ Lecturer Dr., Independent Scholar, Songkhla Province 90000

* Corresponding author: Chaleerath Maheasakkagul E-mail address: chaleerath.m@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน การสนับสนุนผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อการกลับคืนสู่สังคม มาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินมาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาพบว่า 1) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติและแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของไทยมีความสอดคล้องกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน 2) มาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ความช่วยเหลือและการดูแลผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตของตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุขได้สำเร็จ และหลีกเลี่ยงการกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินมาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนประกอบด้วยด้านการศึกษา สุขภาพ เครือข่ายทางสังคมที่อยู่อาศัย ความรับผิดชอบส่วนบุคคลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การพัฒนาอย่างยั่งยืน, ผู้กระทำความผิดซ้ำ, การกลับคืนสู่สังคม

Abstract

This article presents knowledge about the principles of sustainable human resource development, support for repeat offenders to reintegrate into society, measures to support the reintegration of repeat offenders according to the principles of sustainable human resource development, and factors affecting the success of measures to support the reintegration of repeat offenders according to the principles of sustainable human resource development.

The study found that 1) The Sustainable Development Goals (SDGs) of the United Nations and the 20-year national strategic plan of Thailand are consistent with the principles of sustainable human resource development. 2) The measures to support the reintegration of repeat offenders according to the principles of sustainable human resource development have the main objectives to provide assistance and care to offenders so that they can reintegrate into society and live their lives with others normally and successfully and avoid reoffending. 3) Factors affecting the success of measures to support the reintegration of repeat offenders according to the principles of sustainable human resource development include education, health, social networks, housing, personal responsibility, and related laws.

Keywords: Sustainable development, Social reintegration, Repeat offenders

บทนำ (Introduction)

ปัญหาทางด้านอาชญากรรมในประเทศไทยถือว่าเป็นปัญหาที่มีสถิติทางด้านคดีอยู่ในระดับสูง และเป็นปัญหาที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้จำนวนคดีทางด้านอาชญากรรมลดลง เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาทางด้านอาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นได้จากหลากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว การศึกษา การไม่มีงานทำ การเลียนแบบ พฤติกรรม หรือแม้กระทั่งปัญหาของการขาดศีลธรรมจรรยา ล้วนแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดก่อเหตุทางอาชญากรรมได้ทั้งสิ้น

จากข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ พบว่า ข้อมูลในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ในปีงบประมาณ 2566 มีจำนวนผู้ต้องขังที่กลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี จำนวน 22,701 ราย คิดเป็นอัตราร้อยละ 17.69 ของจำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีดังกล่าว ในปีงบประมาณ 2565 จะพบว่าจำนวนผู้ต้องขังกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี มีจำนวน 25,044 ราย คิดเป็นอัตราร้อยละ 17.69 ของจำนวนผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีดังกล่าว ประเภทคดีที่มีอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัวในปีงบประมาณ 2568 คือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดอื่น ๆ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย และความผิดเกี่ยวกับเพศ [1]

เมื่อพิจารณาจากสถิติจำนวนผู้ต้องขังถือว่ายังมีปริมาณที่มาก และส่งผลไปยังปัญหาของผู้ต้องขังล้นคุก หรือการเกิดความแออัดในเรือนจำ กระทรวงยุติธรรมได้มีการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพักการลงโทษ การลดวันต้องโทษจำคุก การอภัยโทษ ซึ่งแนวมาตรการต่าง ๆ จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีหรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการปล่อยตัวตามที่ทางกรมราชทัณฑ์กำหนดไว้โดยให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้ และไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก

สาเหตุของปัญหาของนักโทษล้นเรือนจำหรือผู้ต้องขังล้นคุก อาจมาจากหลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับการลงโทษ ซึ่งมักจะลงโทษจำคุกมากกว่าบังคับการลงโทษในรูปแบบอื่น เช่น การปรับ แทนการจำคุก นอกจากนี้การนำมาตรการการลงโทษทางเลือกมาใช้บังคับให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น การลงโทษเชิงเยียวยา การลงโทษด้วยการทำงานด้านการบริการสังคม เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงยุติธรรมได้มีแนวทางและมาตรการในการนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในการลงโทษแทนกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก คือ การฟ้องร้องคดี เพื่อให้ศาลได้ช่วยทำหน้าที่ในการไต่สวนชี้ขาดข้อพิพาทและดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิด ส่วนกระบวนการยุติธรรมทางเลือกจะเป็นการหาหนทางในการยุติข้อพิพาทด้วยหนทางอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การฟ้องร้องบังคับคดี แต่เป็นการเปิดโอกาสให้คู่กรณีสามารถหาทางออกร่วมกันได้ เช่น การเจรจา การไกล่เกลี่ย หรืออนุญาโตตุลาการ ซึ่งกระบวนการต่าง ๆ สามารถลดปัญหาการลงโทษด้วยวิธีการจำคุก และแก้ไขปัญหาที่นักโทษล้นคุกได้อีกวิธีการหนึ่ง

เมื่อนักโทษได้พ้นจากการลงโทษตามกฎหมายกลายเป็นผู้พ้นโทษแล้ว บุคคลเหล่านี้จึงกลับคืนสู่การเป็นสมาชิกของสังคมตามปกติเช่นบุคคลทั่วไป ซึ่งผู้พ้นโทษจำนวนมากสามารถกลับคืนสู่ครอบครัวและสังคมได้ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขและไม่กลับไปกระทำผิดกฎหมายซ้ำอีก แต่สำหรับผู้พ้นโทษจำนวนหนึ่งแล้ว บุคคลกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำและมีโอกาสที่จะกลับมาเป็นนักโทษอีกครั้งด้วยกฎเกณฑ์ของกระบวนการยุติธรรม โดยผู้กระทำความผิดซ้ำเป็นผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยตัวออกจากเรือนจำไม่ว่าเป็นการพ้นโทษแบบมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไข และหวนกลับมากระทำผิดซ้ำซึ่งส่งผลทำให้ต้องกลับเข้าสู่เรือนจำอีกครั้งด้วยผลของการลงโทษตามกฎหมาย [2] ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้นับเป็นปัญหาที่ประเทศไทยและนานาประเทศได้เผชิญมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานจนส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมามากมาย

ดังนั้นจึงมีการนำแนวคิดการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย ซึ่งแนวคิดการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษมีความเชื่อมโยงกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อย่างยั่งยืน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อความคงอยู่และความเป็นอยู่ของทุก ๆ สังคม

บทความเรื่องนี้จึงนำเสนอหนทางส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำด้วยการ นำเสนอความรู้เกี่ยวกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน การสนับสนุนผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อการ กลับคืนสู่สังคม มาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อย่างยั่งยืน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินมาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

2. หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนเป็นกรอบกลยุทธ์ ซึ่งบูรณาการหลักการด้านความยั่งยืน เข้ากับแนวปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ควบคู่ไปกับการรับมือกับความท้าทายในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยประกอบด้วยวิธีการคือ การบูรณาการ ความยั่งยืนเข้ากับภารกิจด้านทรัพยากรมนุษย์ทั้งหมดขององค์กร การบริหารทรัพยากรแบบมีความเสมอภาค ระหว่างบุคคลหลายช่วงวัย การบริหารองค์กรด้วยกฎระเบียบและมาตรฐานจริยธรรม การสร้างความร่วมมือ ระหว่างบุคคลต่าง ๆ และการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ [3] ดังนั้นเมื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการซึ่งส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคลากรให้มียุทธศาสตร์ความรู้และทักษะในการ ดำเนินงาน การใช้ชีวิต ตลอดไปจนถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข การส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้ประชากรภายในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้กระทำความผิดซ้ำสามารถออกมาใช้ชีวิตภายนอกโดยไม่ก่อให้เกิด ปัญหาในการกระทำความผิดซ้ำและเข้าสู่กระบวนการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมได้โดยไม่ กลับมากระทำความผิดซ้ำนั้น ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมอย่างยั่งยืน

ภายใต้แนวคิดของการหลักการพัฒนาเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการกำหนดแนวทางเพื่อส่งเสริมและแก้ไข ปัญหาการกระทำความผิดซ้ำ โดยเป้าหมายของ SDGs ขององค์การสหประชาชาติในเป้าหมายที่ 4 การสร้าง หลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ ตลอดชีวิต [4] ซึ่งการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้ต้องขังนั้นสอดคล้องกับ เป้าหมายที่ 4 หลักการดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้ทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพและสร้าง องค์ความรู้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ตามเป้าประสงค์ของหลักการดังกล่าว คือ เป้าหมายในการสร้าง หลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูง ทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้และคำนวณได้ ภายในปี พ.ศ. 2573 เป้าหมายในการสร้างหลักประกันให้ชายและหญิงทุกคนเข้าถึงการศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ ในราคาที่สามารถจ่ายได้ ภายในปี พ.ศ. 2573 และเป้าหมายในการ เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้องจำเป็น รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการ จ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี พ.ศ. 2573 [5] ในเป้าหมายที่ 8 การจ้างงานเต็มที่ การมีผลิตภาพและการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน โดยให้มีการงานที่เหมาะสมและมีผลตอบแทนที่ยุติธรรม สำหรับทุกคน [6] อีกทั้งเป้าหมายที่ 16 การส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ โดยเป้าประสงค์ในการช่วยเหลือผู้ต้องขัง ผู้ต้องโทษ หรือผู้พ้นโทษในกระบวนการยุติธรรม คือ เป้าหมายสร้าง หลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี

ในทุกกระดับการตัดสินใจ และเป้าหมายในการส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน [7]

จากหลักการของ SDGs ทั้งสองเป้าหมายเมื่อพิจารณาประกอบกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของไทยแล้ว [8] ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์พบว่า ประเด็นยุทธศาสตร์ฯ มีเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนมีเป้าหมายให้สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ซึ่งวัตถุประสงค์ในประเด็นยุทธศาสตร์นี้เป็นแนวทางสำคัญเพื่อพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตเพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถในการดำเนินชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิต และพัฒนาให้คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยังส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาคนโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างเสริมพลังทางสังคมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและเตรียมความพร้อมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเป็นการสร้างแนวทางในการผลิตแรงงานและพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพ

ในอีกด้านหนึ่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 บัญญัติให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งขึ้นเรียกว่า คณะกรรมการราชทัณฑ์ คณะกรรมการชุดนี้ทำหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลงานราชทัณฑ์ในเชิงนโยบาย อำนาจหน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของคณะกรรมการชุดนี้คือการกำหนดหรือเสนอแนะแนวทาง กลยุทธ์ และมาตรการในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานราชทัณฑ์ หรือการดำเนินการตามแผนการบริหารงานราชทัณฑ์ให้เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขัง และการดูแลช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังปล่อยเพื่อมิให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการดูแลช่วยเหลือผู้ต้องขังหลังปล่อยเพื่อพิจารณา ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายราชทัณฑ์ของไทยมีบทบัญญัติที่แสดงถึงความพยายามในการพัฒนากำลังคนในสังคมตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

3. การสนับสนุนผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อการกลับคืนสู่สังคม

การสนับสนุนผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อการกลับคืนสู่สังคม (Social reintegration) เป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือให้บุคคลที่เคยได้รับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำไม่ว่าจะเป็นผู้ที่ได้กระทำความผิดครั้งแรกหรือการกระทำความผิดซ้ำ สามารถพัฒนาตนเองให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตของตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุข โดยวัตถุประสงค์หลักของมาตรการขับเคลื่อนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำคือการให้ความช่วยเหลือและการดูแลผู้กระทำความผิดสามารถกลับเข้าสู่สังคมและสามารถใช้ชีวิตของตนเองอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นปกติสุขได้สำเร็จ และหลีกเลี่ยงการกลับไปก่ออาชญากรรมซ้ำอีก

กระบวนการดังกล่าวข้างต้นสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายขั้นตอนและครอบคลุมระยะเวลาของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่การดำเนินคดีจนกระทั่งการปล่อยตัวและภายหลังการปล่อยตัว อีกทั้งกระบวนการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดยังรวมถึงการดำเนินการใด ๆ ภายหลังจากการจับกุม เพื่อป้องกันผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไปสู่การใช้มาตรการทางเลือกต่อบุคคลกลุ่มนี้ เช่น การใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การกำหนดบทลงโทษทางเลือก แทนการจำคุก การส่งตัวไปยังศูนย์การศึกษาหรือการพัฒนาส่วนบุคคล การให้ผู้กระทำความผิดทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม เป็นต้น [9]

ทั้งนี้การเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังเพื่อการกลับคืนสู่สังคมเป็นการสนับสนุนให้ผู้ต้องขังสามารถกลับเข้าไปสู่การใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติซึ่งเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักการสิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นของทุกคนในโลกตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถูกพรากไปได้ เป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่มีมาแต่กำเนิดและความเสมอภาคที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเชื้อชาติ เอกสารระหว่างประเทศขององค์การสหประชาชาติกล่าวถึงหลักการสิทธิมนุษยชนคือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) โดยเป็นมาตรฐานร่วมกันแห่งความสำเร็จสำหรับประชาชนทั้งมวลและประชาชาติทั้งหลาย ประกอบด้วย 30 ข้อ สามารถสรุปดังตารางต่อไปนี้ [10]

ตารางที่ 1 ผู้ได้รับความคุ้มครองจากหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

หลักการนี้ครอบคลุมถึงบุคคลในทุกสถานะ โดยไม่มีข้อยกเว้น รวมถึงผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ผู้กระทำความผิดซ้ำ ผู้พ้นโทษที่กลับสู่สังคม	
1. หลักการพื้นฐานแห่งความเป็นมนุษย์	1) ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน 2) ทุกคนย่อมมีสิทธิและอิสรภาพทั้งปวงโดยปราศจากการแบ่งแยก
2. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง	3) ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล 4) บุคคลใดจะตกอยู่ในความเป็นทาสหรือสภาวะจำยอมไม่ได้ 5) บุคคลใดจะถูกกระทำการทรมาน หรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้ 6) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับทุกแห่งหนว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย 7) ทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ 8) ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาต่อการกระทำอันล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน 9) บุคคลใดจะถูกจับกุม กักขัง หรือเนรเทศตามอำเภอใจไม่ได้ 10) ทุกคนย่อมมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระ 11) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย 12) บุคคลมีสิทธิในความเป็นส่วนตัวจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัวไม่ได้ 13) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนย้ายและการอยู่อาศัยภายในพรมแดนของแต่ละรัฐ 14) ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาและได้ที่ลี้ภัยในประเทศอื่นได้ 15) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีสัญชาติ 16) บรรดาชายและหญิงที่มีอายุครบบริบูรณ์แล้ว มีสิทธิที่จะทำการสมรสและก่อร่างสร้างครอบครัว 17) ทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพย์สินโดยตนเอง และโดยร่วมกับผู้อื่น 18) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความคิด มโนธรรม และศาสนา

	19) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก 20) ทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งการชุมนุม ร่วมประชุมและการตั้งสมาคมโดยสันติ 21) ทุกคนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตนโดยตรงหรือผ่านทางผู้แทนซึ่งได้เลือกตั้งโดยอิสระ
3. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม	22) ทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมมีสิทธิในหลักประกันทางสังคม 23) ทุกคนมีสิทธิในการทำงานและการเลือกงานโดยอิสระ 24) ทุกคนมีสิทธิในการพักผ่อนและการผ่อนคลายยามว่าง 25) ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของตนและครอบครัว 26) ทุกคนมีสิทธิในการศึกษา 27) ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมโดยอิสระในชีวิตทางวัฒนธรรมของชุมชน
4. หน้าที่และขอบเขตของสิทธิ	28) ทุกคนมีสิทธิในระเบียบทางสังคมและระหว่างประเทศ 29) ทุกคนมีหน้าที่ต่อชุมชนซึ่งเป็นหน้าที่เดียวที่บุคคลจะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของตนได้อย่างอิสระและเต็มที่ 30) กลุ่มคน หรือบุคคลใด ๆ ไม่มีสิทธิในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ หรือกระทำการใด ๆ ที่มุ่งทำลายสิทธิและเสรีภาพใด ๆ ที่ระบุไว้ในข้อก่อนนี้

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้ได้รับความคุ้มครองจากหลักการที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นประกอบด้วยประชาชนทุกคน ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย ผู้ต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ผู้กระทำความผิดซ้ำหรือผู้พ้นโทษ ไม่ว่าบุคคลเหล่านี้จะมีเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ความเชื่อ ถิ่นที่อยู่ อาชีพหรือสิ่งใด ๆ ที่มีความแตกต่างกันก็ตาม บุคคลข้างต้นก็ได้รับความคุ้มครองจากหลักการดังกล่าวทั้งสิ้น

4. มาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน

4.1 มาตรการสนับสนุนผู้กระทำความผิดซ้ำเพื่อการกลับคืนสู่สังคม

โดยทั่วไปมาตรการขับเคลื่อนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ มาตรการฟื้นฟูในเรือนจำ (Prison-based rehabilitation programmes) มาตรการดูแลก่อนและภายหลังการปล่อยตัว (Reintegration and aftercare programmes delivered upon release) และมาตรการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (Non-custodial, community-based programmes)[11] ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) มาตรการฟื้นฟูในเรือนจำ

ผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่การกักขังหรือจำคุกในเรือนจำตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว บุคคลเหล่านี้ต้องเผชิญกับกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลทำให้ต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพอย่างที่ตนเองไม่เคยประสบมาก่อน และเกิดผลกระทบอย่างหลากหลายต่อตนเอง เช่น การสูญเสียอาชีพและทรัพย์สินส่วนตัว การติดโรคร้ายแรงขณะถูกคุมขัง การสูญเสียความสัมพันธ์ส่วนตัวกับบุคคลอื่นเป็นที่รัก การประสบปัญหาสุขภาพจิตหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น สิ่งดังกล่าวจะข้างต้นจะส่งผลกระทบทางลบต่อนักโทษ โดยเป็นการกีดร่อนศักยภาพการเข้าสังคมเหมือนเช่นคนทั่วไป ซึ่งทำให้นักโทษกลับคืนสู่สังคมได้ยากขึ้น ดังนั้น มาตรการฟื้นฟูในเรือนจำจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้สำเร็จ

ตารางที่ 2 มาตรการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในเรือนจำ

ประเภทของมาตรการฟื้นฟูในเรือนจำ	การดำเนินการ
1. การดูแลสุขภาพกายและใจ	การตรวจโรคติดต่อและโรคเรื้อรัง เช่น วัณโรค ตับอักเสบ และ HIV เป็นต้น การตรวจสุขภาพช่องปาก การดูแลสุขภาพจิตและการสนับสนุนทางจิตวิทยา การรักษาโรคติดยาเสพติด
2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติ	การบำบัดทางพฤติกรรมและความคิด การฝึกทักษะทางความคิด การจัดการความโกรธและเทคนิคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคม การพัฒนาทางศีลธรรม การเข้าร่วมกิจกรรมหรือให้ทำงานต่าง ๆ
3. โครงการและกิจกรรมตามหลักความเชื่อและความสนใจ	การฝึกอบรมด้านต่าง ๆ เช่น งานไม้ การบำรุงรักษารถยนต์ การจัดสวน การใช้คอมพิวเตอร์ การเป็นพนักงานเสิร์ฟ และพ่อครัว เป็นต้น
4. การส่งเสริมการศึกษา	การศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ในเรือนจำ เช่น หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เป็นต้น โดยมีการเทียบระดับคุณวุฒิเมื่อสำเร็จการศึกษา
5. การฝึกการทำงาน	การฝึกอบรมทักษะอาชีพและประสบการณ์การทำงาน เช่น การฝึกปฏิบัติการทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ โดยมีค่าตอบแทนการทำงาน เป็นต้น

ที่มา: United Nations, Introductory handbook on the prevention of recidivism and the social reintegration of offenders, (United Nations: Vienna, 2018), p. 25.

2) มาตรการดูแลก่อนและภายหลังการปล่อยตัว

เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมายโดยถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำหรือสถานที่กักขังจนกระทั่งใกล้พ้นโทษ ผู้กระทำความผิดจะมีความวิตกกังวลและความเครียดว่าเมื่อตนเองพ้นแล้วตนเองจะกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างไร เช่น การหางานทำ การหาที่พัก การกลับไปหาคนรัก การปฏิบัติตนเมื่อได้รับคำตักเตือนหรือขอร้อง เป็นต้น การเตรียมความพร้อมให้กับผู้กระทำผิดก่อนพ้นโทษและภายหลังการปล่อยตัวจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้สำเร็จ

ตารางที่ 3 มาตรการดูแลก่อนและภายหลังการปล่อยตัว

ประเภทของมาตรการดูแลก่อนและภายหลังการปล่อยตัว	การดำเนินการ
1. ความช่วยเหลือในการกลับเข้าสู่ตลาดงาน	การจัดหาผู้ว่าจ้างและจัดหางาน การฝึกอบรมการสมัครงาน ฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ การจัดหาที่พัก การหางานที่เหมาะสมและการทำสัญญาจ้างแรงงาน
2. ที่พักและความช่วยเหลือทางการเงิน	การจัดหาบ้านพักที่เหมาะสม การช่วยเหลือค่าเช่าบ้าน และเงินสนับสนุนอื่น ๆ

ประเภทของมาตรการดูแลก่อนและภายหลังการปล่อยตัว	การดำเนินการ
3. การเข้าถึงบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม	การจัดหาโรงพยาบาลที่เหมาะสม การช่วยเหลือทางด้านสุขภาพ
4. การสนับสนุนจากครอบครัว	กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้พ้นโทษกับครอบครัวของผู้พ้นโทษ กิจกรรมการวางแผนเข้าสู่ครอบครัว

ที่มา: United Nations, Introductory handbook on the prevention of recidivism and the social reintegration of offenders, (United Nations: Vienna, 2018), p. 53.

3) มาตรการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

มาตรการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นมาตรการสนับสนุนผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมที่สืบเนื่องจากการลงโทษแบบไม่ต้องคุมขัง เพื่อมุ่งหวังที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและไม่ต้องตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดและสมาชิกของชุมชน การที่ผู้กระทำความผิดมีความเชื่อมโยงหรือมีความสัมพันธ์กับชุมชนจะทำให้บุคคลเหล่านี้มีโอกากระทำความผิดซ้ำน้อยกว่า

ตารางที่ 4 มาตรการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ประเภทของมาตรการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม	การดำเนินการ
1) การจัดบ้านพัก	การจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้พ้นโทษเปลี่ยนผ่านกลับไปใช้ชีวิตในชุมชน
2) การจัดการศึกษา	การให้ผู้พ้นโทษเข้ารับการฝึกอบรมโดยชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้
3) การมีผู้ให้คำปรึกษา	การจัดโครงการอาสาสมัครในชุมชนเพื่อให้คำปรึกษาแก่ผู้พ้นโทษในเรื่องต่าง ๆ

ที่มา: United Nations, Introductory handbook on the prevention of recidivism and the social reintegration of offenders, (United Nations: Vienna, 2018), p.70.

มาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนดังกล่าวข้างต้นเป็นความพยายามในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย SDGs ขององค์การสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนให้มากที่สุด

4.2 การดำเนินมาตรการของประเทศไทย

จากสาเหตุของประเด็นปัญหาในการกระทำผิดซ้ำ หน่วยงานภาครัฐจะต้องมีหน้าที่ในการเข้ามาช่วยดูแลและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการระบุหน้าที่ของรัฐในการทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ อีกทั้งรัฐต้องมีการช่วยเหลือทางกฎหมายที่มีความจำเป็นและเหมาะสมให้แก่ผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น และรัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม

และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมกับการดำรงชีพ นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องมีหน้าที่ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการร่วมกับเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐได้

การที่จะแก้ไขปัญหอาชญากรรมได้นั้น จะต้องเกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคชุมชน ที่จะต้องประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาทั้งการป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้ปัญหอาชญากรรมและผู้กระทำความผิดมีจำนวนที่ลดลง เช่น ภาครัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานยุติธรรม หรือหน่วยงานด้านการพัฒนาสังคม จะต้องมีส่วนช่วยในการดูแล ฟื้นฟู สนับสนุนการจ้างงาน หรือจัดหาที่อยู่ อาชีพให้แก่ผู้พ้นโทษ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ควรมีอำนาจในการติดตาม ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์และบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและผู้พ้นโทษให้ กลับตนเป็นพลเมืองดีและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ [12] หรือภาคเอกชนต้องมีการสนับสนุนการจ้างงาน ให้แก่ผู้พ้นโทษ หรือภาคชุมชนจะต้องให้การดูแลผู้พ้นโทษไม่ให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก รวมทั้งดูแลชุมชน ของตนเองให้ปลอดภัยจากปัญหอาชญากรรม

เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานในการให้ความช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม พบว่า ได้มีโครงการต่าง ๆ ที่หลากหลายในการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ ผู้ต้องขังไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก เช่น กรมราชทัณฑ์มีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้แก่ผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็น การให้ความรู้ การสอนทักษะการประกอบอาชีพผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ต้องขังต้องเข้าร่วม ซึ่งผู้ต้องขังสามารถเลือกได้ว่าตนเองมีความต้องการจะฝึกฝนด้านอาชีพใด รวมทั้งโครงการโคกหนองนาแห่ง น้ำใจและความหวังของกรมราชทัณฑ์ ที่มุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังได้ฝึกทักษะด้านการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้นำความรู้ไปปรับใช้หลังจากพ้นโทษ นอกจากนี้กรมราชทัณฑ์ได้มีศูนย์ประสานงาน และส่งเสริมการมีงานทำ (CARE : Center for Assistance to Reintegration and Employment) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานและช่วยเหลือผู้พ้นโทษให้มีงานทำทั้งขณะต้องโทษในเรือนจำและการ นำความรู้จากการอบรมวิชาชีพไปประกอบอาชีพภายหลังพ้นโทษ รวมทั้งเป็นศูนย์ประสานงานช่วยเหลือผู้พ้นโทษ ในด้านต่าง ๆ ในการคืนคนดีสู่สังคม เพื่อให้ผู้พ้นโทษมีอาชีพมีงานทำภายหลังพ้นโทษ สามารถช่วยเหลือตนเอง ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำ [13]

นอกจากนี้ยังมีการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วย การยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 774) พ.ศ. 2566 กำหนดให้มีการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่รับผู้พ้นโทษซึ่งได้รับการปล่อยตัวออกจากเรือนจำเป็นระยะเวลาไม่เกินสามปีนับแต่วันที่ ได้รับการปล่อยตัว เข้าทำงาน สำหรับเงินได้เป็นจำนวนร้อยละห้าสิบของรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการ จ้างแรงงานผู้พ้นโทษ เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินหนึ่งหมื่นห้าพันบาทต่อคนต่อเดือน สำหรับรอบระยะเวลาบัญชี ที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 แต่ไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2568 แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้ จึงช่วยส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้พ้นโทษจากเรือนจำ แต่สิทธิประโยชน์ทางภาษิดังกล่าวนี้นี้ยังมีข้อจำกัดเรื่อง ระยะเวลาของการได้รับสิทธิประโยชน์ซึ่งจะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2568 เท่านั้น

สำหรับภาคเอกชน ในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้มีการสนับสนุนการจ้างงานผู้พ้นโทษเพื่อเป็น การเปิดโอกาสในการกลับคืนสู่สังคมในจำนวนที่มากขึ้น ซึ่งเมื่อปี พ.ศ. 2563 - 2564 ภาครัฐได้มีนโยบาย ในการลดหย่อนภาษีให้แก่ภาคเอกชนที่ได้มีการจ้างงานผู้พ้นโทษเข้าทำงานถึงร้อยละ 50 อีกทั้งในปัจจุบัน ภาครัฐได้มีการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมจัดทำโครงการนิคมอุตสาหกรรม ราชทัณฑ์ มีพื้นที่นำร่องโครงการดังกล่าวใน 5 จังหวัด ได้แก่ พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

3 จังหวัด (จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดระยอง) จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นโครงการที่แก้ปัญหาประเด็นผู้ต้องขังล้นเรือนจำ พร้อมทั้งเป็นการฝึกทักษะด้านอาชีพ พัฒนาและยกระดับฝีมือแรงงาน และยังสามารถทำให้ผู้พ้นโทษได้เกิดทักษะของการเป็นผู้ประกอบการ อันเป็นการส่งผลให้อัตราการทำผิดซ้ำมีจำนวนลดลงและเป็นการคืนคนดีสู่สังคมได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อให้การช่วยเหลือผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษเป็นการเฉพาะ เช่น มูลนิธิบ้านพระพร ทางมูลนิธิได้ให้ความสำคัญในการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้พ้นโทษทั้งผู้ใหญ่และเด็กเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพการงานที่สุจริต และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคง [14] หรือเว็บไซต์โอกาส (<https://www.okasthailand.com/>) เป็นสื่อกลางระหว่างผู้พ้นโทษและสังคม และเป็นพื้นที่จัดหางานให้ผู้พ้นโทษได้ประกอบอาชีพสุจริต เลี้ยงตัวเองได้อย่างยั่งยืน ลดการทำผิดซ้ำ ซึ่งนำไปสู่สังคมที่ปลอดภัยมาก [15] หรือบ้านกึ่งวิถีสถาปณายอ กาแลตาแป จังหวัดนราธิวาส ให้ช่วยเหลือสงเคราะห์และการแก้ไขฟื้นฟูที่จัดไว้สำหรับผู้กระทำผิดโดยเฉพาะกลุ่มผู้พ้นโทษคดีอาญาเสพติดเพื่อการฝึกอาชีพ การศึกษา ต่อเนื่องด้วยทักษะของผู้กระทำผิดได้ถดถอยลงจากการถูกจองจำในเรือนจำ รวมทั้งเป็นที่พักอาศัยชั่วคราวสำหรับผู้พ้นโทษแล้วยังไม่สามารถกลับไปอยู่ในครอบครัวได้เนื่องจากสภาพแวดล้อมอาจเอื้ออำนวยต่อการกระทำผิดซ้ำ หรือบางกรณีไม่มีครอบครัวที่จะรองรับ โดยแนวคิดนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม [16] เป็นต้น

5. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินมาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อย่างยั่งยืน

1) การศึกษา การฝึกอบรมและการพัฒนาพฤติกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ผู้กระทำความผิดซ้ำมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา การฝึกอบรมด้านอาชีพที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น ช่างเทคนิคต่าง ๆ เป็นต้น การช่วยเหลือการจัดหางานที่เหมาะสม เป้าหมายปลายทางของการศึกษาและการฝึกอบรมด้านอาชีพคือการที่บุคคลเหล่านี้มีงานที่มั่นคงซึ่งจะทำให้ลดโอกาสที่จะกระทำความผิดซ้ำ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการการฟื้นฟูและพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดซ้ำ เช่น การจัดการด้านอารมณ์ การบำบัดการติดสารเสพติด [17] การสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา หรือการดูแลสุขภาพอนามัย เป็นต้น โครงการเหล่านี้จะช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดซ้ำและป้องกันมิให้บุคคลเหล่านี้กระทำความผิดซ้ำ ดังเช่นตัวอย่างโครงการ Male Community Reentry Program มีการย้ายผู้ต้องขังชายจากเรือนจำห่างไกลไปยังสถานที่ดำเนินโครงการในชุมชนในเขตที่บุคคลนั้นจะได้รับการปล่อยตัว โดยมีการให้บริการสังคมสงเคราะห์ การศึกษา และที่อยู่อาศัย ส่วนกลางที่ปลอดภัยร่วมกับผู้เข้าร่วมโครงการอื่น ๆ [18]

2) การสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและการบำบัด ในหลายกรณีผู้กระทำความผิดซ้ำหลายรายประสบกับปัญหาสุขภาพจิตเนื่องจากการเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมในเรือนจำมาเป็นระยะเวลายาวนาน รวมถึงปัญหาการใช้สารเสพติดซึ่งส่งผลกระทบทางลบต่อสุขภาพร่างกาย ดังนั้นมาตรการสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและการบำบัดจึงเป็นสิ่งจำเป็น เช่น การให้คำปรึกษาเป็นการเฉพาะราย การเข้ารับการรักษาทางการแพทย์ หรือการเข้าโครงการบำบัดสุขภาพอย่างต่อเนื่อง [19] เป็นต้น เนื่องจากหากผู้กระทำความผิดซ้ำมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงแล้ว จะมีส่วนช่วยสนับสนุนให้การกลับคืนสู่สังคมประสบผลสำเร็จ ดังเช่นตัวอย่างโครงการ Peer-Informed Engagement ซึ่งเป็นการพูดคุยให้คำแนะนำกับผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อสืบ

หาความต้องการส่วนบุคคล และจะนำไปสู่การช่วยเหลือผู้เข้าร่วมเฉพาะบุคคลโดยเฉพาะบริการสนับสนุนทางการแพทย์ สังคม และอาารมณ [20]

3) การสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม ผู้กระทำความผิดซ้ำเคยเป็นบุคคลที่ถูกตัดขาดจากสังคมมาเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งมีผลกระทบทางลบทำให้บุคคลเหล่านี้ขาดหายซึ่งทักษะการอยู่ร่วมกับสังคมรอบตัว ดังนั้นการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน ที่ปรึกษา หรือกลุ่มชุมชนสามารถช่วยให้ผู้กระทำความผิดซ้ำกลับคืนสู่สังคมได้ เช่น การบำบัดสุขภาพโดยครอบครัวผู้กระทำความผิดซ้ำหรือครอบครัวอาสาสมัคร การมีเพื่อนให้คำปรึกษา กลุ่มชุมชนหรือกลุ่มอาสาสมัครเป็นผู้จัดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ [21] เป็นต้น ดังเช่นตัวอย่างโครงการ Recovery and Reentry Support Services ที่ให้ความช่วยเหลือผู้พ้นโทษในการกลับคืนสู่สังคม โดยจะช่วยสร้างความไว้วางใจและแรงจูงใจให้กับผู้เข้าร่วมโครงการการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การจ้างงาน และการกลับคืนสู่ครอบครัว [22]

4) การมีที่อยู่อาศัยและเครื่องดำรงชีพ ผู้พ้นโทษหรือผู้กระทำความผิดซ้ำหลายรายเป็นผู้ที่ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง หรือเป็นผู้ที่เคยมีที่อยู่และมีบ้านเป็นของตนเอง แต่ไม่สามารถอยู่อาศัยที่บ้านหรือชุมชนนั้นได้ เมื่อพิจารณาถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์แล้ว การมีที่อยู่อาศัยและเครื่องดำรงชีพถือเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องจัดให้ผู้พ้นโทษหรือผู้กระทำความผิดซ้ำมีที่อยู่อาศัยที่เป็นหลักแหล่งและมีเครื่องดำรงชีพที่เพียงพอ เช่น การจัดให้อยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ [23] การจัดตั้งสถานพักพิง การกำหนดพื้นที่ชุมชนเฉพาะสำหรับผู้พ้นโทษหรือผู้กระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น ดังเช่นตัวอย่างโครงการ Friends of Returning Citizens โดยสนับสนุนการเข้าถึงที่อยู่อาศัยปลอดภัยเสถียร บริการจัดหางาน และทรัพยากรสนับสนุนอื่น ๆ ผลการดำเนินโครงการมีส่วนช่วยเชิงบวกในการลดการกระทำผิดซ้ำและช่วยให้ผู้ต้องขังกลับสู่สังคมได้สำเร็จ [24]

5) ความรับผิดชอบส่วนบุคคลและการผลักดันที่จะเปลี่ยนแปลง การกลับเข้าสู่สังคมที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยปัจจัยภายในของผู้กระทำความผิดซ้ำ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดซ้ำต้องแสดงถึง ความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ผิดพลาดในอดีตของตนเอง และการมีแรงผลักดันหรือความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดีขึ้นโดยไม่กลับไปทำผิดซ้ำอีก [25] แม้ว่าความรับผิดชอบส่วนบุคคลและการผลักดันที่จะเปลี่ยนแปลงจะต้องเกิดจากผู้กระทำความผิดซ้ำ แต่การสนับสนุนแรงของผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านการให้คำปรึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ สามารถช่วยให้ผู้กระทำความผิดซ้ำพัฒนาความตระหนักรู้ในตนเองและความมุ่งมั่นต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกได้

6) กฎหมายที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินมาตรการ การดำเนินมาตรการการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำอาจเผชิญกับข้อห้ามหรือข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมาย เช่น หลักเกณฑ์การพักโทษของนักโทษ หลักเกณฑ์การควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิด สิทธิประโยชน์ทางภาษีของสถานประกอบการที่รับผู้พ้นโทษไปทำงาน การรับผู้พ้นโทษเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น แม้ว่าในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐจะพยายามจัดปัญหาและอุปสรรคด้านกฎหมายบางประการ เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวของกรมคุมประพฤติ [26] เป็นต้น แต่ยังคงมีข้อห้ามหรือข้อจำกัดของบทบัญญัติกฎหมายอีกหลายกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องพัฒนาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

6. บทสรุป

การที่ผู้พ้นโทษได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำทำให้บุคคลเหล่านี้จำต้องกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ซึ่งผู้พ้นโทษส่วนหนึ่งสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข และผู้พ้นโทษอีกส่วนหนึ่งไม่สามารถปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมรอบข้างได้ จนทำให้บุคคลเหล่านี้กลับมากระทำความผิดซ้ำ โดยต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในกระบวนการยุติธรรมและถูกศาลตัดสินจำคุกในที่สุด สถานการณ์ดังกล่าวนี้จึงไม่เป็นผลดีต่อชีวิตมนุษยชนหนึ่งที่จะต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน ดังนั้นข้อกำหนดในทางสากลที่มุ่งคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเป็นอยู่ของผู้ต้องหา ตลอดจนการดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้ผู้พ้นโทษกระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง หลายประเทศรวมถึงประเทศไทยได้พยายามนำมาตรการต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำ อย่างไรก็ตามการดำเนินมาตรการเหล่านี้ประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินมาตรการสนับสนุนการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดซ้ำตามหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนไม่ว่าด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านเครือข่ายทางสังคม ที่อยู่อาศัย ความรับผิดชอบส่วนบุคคลและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องนำปัจจัยเหล่านี้ไปขับเคลื่อนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] กรมราชทัณฑ์. (2567). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก <http://www.correct.go.th/stathomepage/>
- [2] กรมราชทัณฑ์. (2568). ฐานข้อมูลผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ. สืบค้น 29 ตุลาคม 2568. จาก <http://www.correct.go.th/recstats/index.php/th/Home>
- [3] Sakib, M.N., Uddin, M.A., Kona, T.A. et al. (2025). A twenty-two-year journey of sustainable human resource management research: bibliometric analysis. *Future Business Journal*, 11(187).
- [4] UN. (2025). THE 17 GOALS. Access 18 February 2025, from <https://sdgs.un.org/goals>
- [5] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). เกี่ยวกับ SDGs – เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/goal-4/>
- [6] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). เกี่ยวกับ SDGs – เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และมีผลผลิตภาพและการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน. สืบค้น 29 ตุลาคม 2568. จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/goal-8/>
- [7] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). เกี่ยวกับ SDGs – เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/goal-16/>
- [8] สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

- [9] United Nations. (2006). *Social reintegration*. United Nations: New York.
- [10] United Nations. (2025). *Universal Declaration of Human Rights*. Access 18 February 2025, from <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>
- [11] United Nations. (2018). *Introductory handbook on the prevention of recidivism and the social reintegration of offenders*. United Nations: Vienna.
- [12] กรกฎ ทองชะโชค และคณะ. (2566). แนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนและเอกชนในการดูแลผู้กระทำผิด เพื่อหันเหผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการยุติธรรม. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 8(9), 89–112. สืบค้น จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKS/article/view/264919>
- [13] กรมราชทัณฑ์. (2568). *โครงการศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก http://www.correct.go.th/care/care1/?page_id=375
- [14] มูลนิธิบ้านพระพร. (2568). *เกี่ยวกับมูลนิธิบ้านพระพร*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ <https://hobfthailand.org/page/about-mission/>
- [15] โอภาส. (2568). *โอภาสคือ?*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ <https://www.okasthailand.com/>
- [16] กฤตยา อาชากุล. (2568). *บ้านกึ่งวิถี (Halfway House) – สร้างเส้นทางเริ่มชีวิตใหม่ให้ผู้พ้นโทษ*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/%E0%B9%89_halfway-house-podcast
- [17] กระทรวงสาธารณสุข. (2568). *คู่มือแนวทางการดำเนินงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด*. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก https://ncmc.moph.go.th/home/upload/web_download/wpnrvtv5buow00088.pdf
- [18] CalMatters. (2025). *Community reentry program for prisoners reduces recidivism*. Access 29 October 2025, from <https://calmatters.org/commentary/2021/09/community-reentry-program-for-prisoners-reduces-recidivism/>
- [19] European Crime Prevention Network. (2025). *Toolbox on reducing recidivism*. Access 18 February 2025, from https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/2501_ENG_Toolbox_HU_Reducing%20recidivism_L.
- [20] Hyde, J., Byrne, T., Petrakis, B.A. et al. (2022). Enhancing community integration after incarceration: findings from a prospective study of an intensive peer support intervention for veterans with an historical comparison group. *Health Justice*. 10(33).
- [21] อัครกร ไชยพงษ์, วชิรวิชญ์ อิทธิธนาศุภวิชญ์และนิรมล ยินดี. (2567). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความยุติธรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ: กรณีศึกษาภาคใต้ตอนบน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 18(1), 40–56.
- [22] Montgomery County. (2025). *Montgomery County's New Recovery and Reentry Support Services Program Shows Early Success*. Access 29 October 2025, from <https://www.montgomerycountypa.gov/Blog.aspx?IID=157>

- [23] Impact Justice. (2025). *The Homecoming Project*. Access 18 February 2025, from <https://impactjustice.org/innovation/housing-lab/homecoming-project/>
- [24] Detroit Catholic Pastoral Alliance. (2025). *What We Do*. Access 29 October 2025, from <https://www.dcpasite.com/what-we-do>
- [25] Penal Reform International. (2019). *The rehabilitation and social reintegration of women prisoners*. Bangkok: Thailand Institute of Justice.
- [26] กรมคุมประพฤติ. (2568) คู่มือการปฏิบัติงานการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (*Electronic Monitoring: EM*) ในภารกิจกรมคุมประพฤติ. สืบค้น 17 กุมภาพันธ์ 2568. จาก <https://www.probation.go.th/document/33650.pdf>